

Surfen in het verkeer

Kees Vernooij is fietskoerier en planoloog. In een boek geeft hij, samen met collega's, een visie op sport in Amsterdam. En op het juiste gebruik van de fiets.

tekst CORRIE VERKERK
foto JANUS EIJNDEN

Kees Vernooij op de Dam: 'Fietsers ervaren de Dam niet als een homogeen vloer, zoals de ontwerpers bedoelen. Ze gebruiken de natuurstenen rand, het smalste fietspad van Nederland.'

'Meestal fiets ik in een tempo dat aanmerkelijk hoger ligt dan dat van de gemiddelde stadsfietsers. Doorstromen, meegaan met de flow van het verkeer. Surfing traffic als één grote groene golf, dat is de kunst." Kees Vernooij is al dertien jaar fietskoerier. Een hectische baan, die hij sinds 2000 combineert met een parttime job als planoloog bij de Dienst Ruimtelijke Ordening. Samen met collega's schreef hij een boek over sporten in de stad, *Sport in Amsterdam. Bloed, Zweet & Tranen*, waarin ook aandacht aan de fiets wordt besteed. In het hoofdstuk *Playground Amsterdam. Planologie door de ogen van een fietskoerier* beschrijft hij de straat als ultiem sport/fietsgebied.

"Tijdens het fietskoerieren is de stad een podium en de fietskoerier speelt daarop een unieke, vrije rol. Het fietsen in de stad is te vergelijken met een computerspel, waarin ik als een 'fietsende Super Mario mijn kunstjes vertoon. Alleen, ik heb maar één leven, het 'level' wisselt voortdurend en 'game over' is pas na zessen."

"Fietskoerieren is een way of life: een subcultuur vol races, officieuze kampioenschappen, artshows en andere fietsfestivals. Ik ben natuurlijk partijdig, maar ik ken geen ander beroep waarin werk, hobby, sport en mode in de stad zo prettig vallen te combineren. Zo goed zelfs, dat andere groepen in de samenleving ons gedrag zijn gaan overnemen. Het begon met de afgeknipte broek, tot driekwart van de lengte;

anders komt-ie toch maar tussen de ketting. Toen was er de messenger-bag, een ruzzak koeriersstijl. Maar de grote klapper is de fixed gear, ofwel 'een doortrapper'. Een fiets met een vast verzet en bij voorkeur geen remmen, die normaal gesproken alleen op een wielbaan wordt gebruikt."

Wie snel, maar ook relaxed door de stad wil fietsen moet 'meegaan

Laveren tussen skater, spook- en bakfiets en invalidenkar

met de dynamiek van het verkeer', schrijft Vernooij. 'Helaas komt het regelmatig voor dat de inrichting van de stad een belemmering vormt. Op steeds meer plekken lijkt de stad zelfs voor fietsers dicht te slibben. Het ideaal van de verkeersontwerper is tegenwoordig om alle verkeerssoorten - tram, auto, parkeerterrein, fietspaden en voetgangersruimte - van elkaar gescheiden maar binnen één straatprofiel in te richten. Met als doel het aantal dodelijke verkeersongelukken terug te dringen.'

Een loffelijk streven, maar het pakt niet altijd even goed uit. Het wordt, aldus Vernooij, ook toegepast waar onvoldoende ruimte is. "Het begint langzamerhand te druk te worden op al deze goed bedoelde, smalle, vrijliggende fietspaden van

1,50 meter breed. En dan moet je ook nog de spookfietsers ontwijken en bakfietsen en invalidenkarretjes, fietstaxi's en rollerskaters zien te passeren. De enige uitwijkmogelijkheid is dan vaak het voetpad. Andersom moeten ook voetgangers vaak noodgedwongen uitwijken naar het fietspad, doordat de stoepen te smal zijn geworden."

Fietsers en voetgangers laven ook langs en door elkaar heen op het stukje Damstraat-Oude Hoogstraat-Nieuwe Hoogstraat. Een belangrijke fietsroute. Vernooij: "Na de herinrichting is het bijna een officieuze voetgangerszone geworden. Ook de Dam maakt daar deel van uit. Maar fietsers ervaren de Dam niet, zoals de buitenruimteontwerpers dat wel doen, als een serene, homogene vloer (...). Ze maken

Elke dag wordt in Amsterdam twee miljoen km gefietst

nu vaak gebruik van de dertig centimeter brede natuurstenen band en marmeren wegmarkering van tien centimeter - het smalste fietspad van Amsterdam - om zo nog enigszins comfortabel de Dam over te kunnen steken."

"Wat er mooi uitziet op een plankaart, werkt in de praktijk toch niet even anders. Probeer zo te ontwerpen dat ongewenst gedrag van weggebruikers zoveel mogelijk wordt gereduceerd."

Ook al bewegen fietsers zich 'soms lomp en sociaal door het verkeer' het is, weet fietskoerier Vernooij stellig, een zegen dat er zoveel door de stad rijden.

"Amsterdam heeft in totaal vierhonderd kilometer fietspad en dagelijks leggen Amsterdammers twee miljoen kilometer af op de fiets. Dus planologen, stedenbouwers en verkeersontwerpers, waar wacht u nog op? Verenigt u en stap af van het autodenken en baseer Amsterdam nog meer op de fiets. Nu al gaat in de binnenstad 65 procent van de verplaatsingen per fiets, in de negentiende-eeuwse wijken is dat vijftig procent. Laten we voetgangers een brede stoep geven, zo-

dat ze niet naar het fietspad hoeven uit te wijken. En maak een vrijliggend fietspad zo breed genoeg dat deze in beide richtingen kan worden bereden."

Het centrum, binnen de Singelgracht, zou een dertigkilometergebied kunnen worden, zonder verkeersdrempels. En belangrijke fietsroutes zouden kunnen veranderen in echte 'fietsstraten'. In zo'n fietsstraat is de auto op bepaalde uren 'te gast', bijvoorbeeld buiten de spits. Of helemaal verboden, wanneer er alternatieve routes zijn.

"Haarlemmerstraat- en dijk, Bloemgracht, Leidsestraat, Nieuwe Spiegelstraat en Reguliersgracht kunnen dan omgetoverd worden tot een netwerk van fietsstraten. Gecombineerd met 'auto te gast' in de gehele binnenring (Marnixstraat, Weteringschans, Sarphatistraat, Czaar Peterstraat) ontstaat zo een compleet fietsnetwerk in de oude stad. Zwolle en Tilburg zijn daar al jaren succesvol mee bezig. Dat lijkt me pas echt een Hoofdnet Fiets."

Dat hoofdnet, met daarin het netwerk van belangrijke fietsroutes door de stad, bestaat echt en is samengesteld door de gemeente. Maar, vraagt de fietskoerier/planoloog zich af: hoeveel fietsende Amsterdammers zijn zich ook bewust van het bestaan? Immers: "Iederen met een beetje stadskennis heeft al snel zijn eigen 'Hoofdnetje Fiets' samengesteld, lijkt me."

Sport in Amsterdam. Bloed, Zweet & Tranen. Uitgave Dienst Ruimtelijke Ordening.

Sport is uitlaatklep: korfbal maakte knokken overbodig

Sportieve Amsterdammers hebben een grote voorkeur voor fitness. De sport top drie van de stad: Fitness (26 procent), voetbal (veertien procent) en zwemmen en hardlopen (idem). Voetbal scoort het hoogst bij Turkse en Marokkaanse jongeren van zes tot zeventien jaar. Bij andere leeftijdsgroepen en bij Amsterdammers met een Nederlandse achtergrond springt fitness er juist uit.

Cijfers die figureren in *Sport in*

Amsterdam. Bloed, Zweet & Tranen. Een boekje waarin een scala aan thema's wordt aangesneden. Hoe maak je openbare ruimten sportiever? En: hoe maak je van de hele stad één bruisend stadion? Volgens planoloog Bas van Leeuwen kan dat laatste alleen als we bepaalde regels bij grote sportevenementen overboord gooien. Hoezo geen tv-schermen? Of geen tapvergunningen? 'Die werken,' schrijft hij, 'net als rode kaarten'. Van Leeuwen noemt het WK voetbal 2006 als

voorbeeld. Overal mocht men schermen neerzetten en er een feest van maken: pleinen, parken, scholen, binnentuinen, stoepen. De stad was vrolijk in rep en roer.

Sport is van levensbelang voor de stad, meent stadsbioloog Remco Daalder. "Biologen hebben berekend dat gezien de grootte van de mens en zijn levenswijze er van nature hooguit honderdduizend exemplaren van dit vreemde zoogdier in Nederland zouden passen. Zoveel zitten er alleen al in Noord."

Onder dieren leidt zo'n hoge concentratie tot enorme agressie. "Geen moment rust, voortdurend strijd (...) Amsterdam mag dan de meest criminele stad zijn van Nederland, de agressie tussen mensen onderling valt in het niet bij andere dieren." Een van de oorzaken: de vele mogelijkheden om stoom af te blazen. De stad kent daarvoor leuke mogelijkheden. Daalder: "Te veel drinken, naar de hoeren, houseparty's, metalconcerten." En, natuurlijk, sporten. "Ontladen door li-

chamelijke inspanning is het best en geeft de meeste voldoening."

Daalders opa en zijn maten gingen vroeger nog de Zeedijk op om hun agressie te ontladen. Knokken met matrozen, mariniers of Wittenburgers. Tot de korfbalvereniging SVK in Kattenburg werd opgericht en de mannen zich daar konden ontladen. "Zonder sport kan de stad nooit zoveel mensen in zulke extreme dichtheden herbergen als hij nu doet," concludeert Daalder. "Zonder sport geen stad."